

บทความพิเศษของ อ.เชียวชาญ รัตนามัทธนะ

ผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมคนแรก (พ.ศ.2531-2550) ของสมาคมบริหารงานจัดซื้อและซัพพลายเชนแห่งประเทศไทย

ฉบับที่ 060

เมษายน – พฤษภาคม 2559

สอบถามปรึกษาหารือได้ที่

☎ 08 1628 7855

✉ cheocharn@hotmail.com

LINE cheocharn

f cheocharn

การทำธุรกิจอย่างผู้ดี

CSR on Business

เป็นเวลาสิบกว่าปีแล้วที่ CSR ได้กลายเป็นประเด็นใหญ่และดังในวงการจัดซื้อ ผมไปประชุมงานจัดซื้อที่ต่างประเทศครั้งใดก็จะถูกกรอกหูเรื่อง CSR อยู่เป็นประจำ จากไม่เคยสนใจก็ค่อยซึมซาบรับรู้ถึงความจำเป็นในการทำธุรกิจยุคใหม่ เป็นการขยายขอบเขตของจรรยาบรรณในการจัดซื้อจากที่เคยเน้นเพียงแต่เรื่องการรับสินบนและพฤติกรรมไม่ชอบมาพากล ก็ขยายวงกว้างกลายเป็นเรื่องอื่นที่สลับซับซ้อนมากมายที่ฝ่ายจัดซื้อต้องนำมาประกอบในการทำงานจัดซื้อยุคใหม่

CSR (Corporate Social Responsibility) หรือที่แปลเป็นภาษาไทยว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินธุรกิจ” กลายเป็นเรื่องยอดฮิตทั่วโลก และเริ่มออกฤทธิ์ให้เห็นเรื่อยมาอย่างต่อเนื่องว่าธุรกิจใดละเมิดหรือปล่อยปละละเลย จะถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากสังคมและลูกค้า และฝ่ายจัดซื้อที่มีบทบาทสำคัญเด่นชัดมากในการที่จะทำให้บริษัทของตนเองมี CSR อยู่ในระดับที่ทั่วโลกยอมรับได้หรือไม่ ความเสียหายที่โด้งดังมากในประเทศไทยตอนนี้ก็คงไม่พ้นเรื่องที่เราถูกกล่าวหาเรื่องค่านิยมและการทำประมงที่ไม่ถูกต้อง

โดยหลักใหญ่แล้ว CSR เน้นตรงที่ว่าองค์กรธุรกิจจะต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมและบรรษัทภิบาล โดยให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน รวมทั้งหน้าที่ต่อสังคม ผมขอสนับสนุนให้เรียก CSR ว่ามันคือ **“การทำธุรกิจอย่างผู้ดี”** เป็นเรื่องปกติที่นักธุรกิจจะต้องสร้างกำไรให้กิจการแต่ในการประกอบกิจการนั้นต้องมีความเป็นผู้ดี มิใช่แอบเอาเปรียบสังคม แอบโกงสังคม แอบทำร้ายสังคม นักธุรกิจเหล่านี้มีฉากหน้าสดสวยที่ดูดีมาก ๆ ในวงสังคม แต่เบื้องหลังไม่ใช่ผู้ดีทางธุรกิจแต่อย่างใด

หลายองค์กรอาจจะทำ CSR แบบ Quick win หรือแบบลวกๆ โดยมุ่งไปที่การบริจาคเงินในรูปแบบของเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ถ้าจะให้ดีก็ควรจะต้องนำความรู้ที่องค์กรมีถ่ายทอดให้กับสังคมด้วย เขาสนับสนุนให้ทำกิจกรรม CSR ที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กร ซึ่งจะทำให้ยั่งยืนและเป็นธรรมชาติกว่า อีกทั้งผู้ทำจะได้รับผลดีคืนกลับมาด้วย เช่นผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์และองค์กรมากขึ้น เกิดมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น ราคาหุ้นมีเสถียรภาพ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ลงทุน พนักงานเกิดความภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กร สร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีในระยะยาว เพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้นว่า CSR ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการนั้นคืออย่างไร โปรดดูตัวอย่างต่อไปนี้

- ✓ ธุรกิจที่ผลิตอาหารสำเร็จรูปให้ความสำคัญกับหีบห่อและบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่หรือย่อยสลายได้
- ✓ ร้านกาแฟที่รับซื้อเมล็ดกาแฟในท้องถิ่นหรือจากไร่กาแฟที่ใช้เกษตรอินทรีย์
- ✓ การจัดหาและดูแลระบบบำบัดของเสียจากโรงงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือมากกว่าการมีระบบไว้เพียงเพื่อให้ผ่านการตรวจสอบตามเกณฑ์ แต่ไม่ได้เปิดใช้งาน
- ✓ ตั้งธนาคารน้ำมันพืช ตั้งโรงเรียนร่วมรับซื้อน้ำมันที่ใช้แล้วกลับคืนมาในราคาลิตรละ 10 บาท
- ✓ บริษัทเครื่องสำอางไม่ใช้สัตว์ในการทดลองผลิตภัณฑ์
- ✓ สถาบันการเงินมีข้อเสนอพิเศษสำหรับการกู้ยืมเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อให้เป็นบ้านประหยัดพลังงาน
- ✓ ธุรกิจสื่อสารมวลชนแสดงจิตสำนึกรับผิดชอบด้วยการไม่เสนอข้อมูลข่าวสารที่มอมเมาเยาวชนและสังคมไปในทางที่เสื่อมเสีย
- ✓ แม่ค้าในตลาดสด คัดแยกถุงพลาสติกและขยะที่อาจทำให้ท่ออุดตันก่อนที่จะกวาดลงท่อระบาย

ที่ยกตัวอย่างข้างต้นนี้เขาเรียกกันว่า **CSR-in-process** หมายความว่าในกระบวนการทำธุรกิจนั้นจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมแทรกอยู่ในกระบวนการ ส่วนการสงเคราะห์ช่วยเหลือส่วนรวมเช่นการทำบุญบริจาคเงินช่วยเหลือคนพิการหรือโรงเรียนหรือให้ทุนการศึกษานั้นเขาเรียกว่า **CSR-after-process** หมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่นอกกระบวนการทางธุรกิจ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง

ในวงการจัดซื้อระดับสากล เขาอธิบายไว้ว่านักจัดซื้อยุคใหม่ต้องเข้าใจข้อกำหนดของการประกอบธุรกิจอย่างมี CSR ทั้ง 10 ประการดังที่จะอธิบายต่อไปนี้ และนักจัดซื้อจะต้องระมัดระวังไม่ไปติดต่ोजัดซื้อว่าจ้างจากซัพพลายเออร์ที่เขาละเมิดต่อ CSR มิฉะนั้นแล้วบริษัทของฝ่ายจัดซื้อนั้นแหละที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สนับสนุนซัพพลายเออร์รายนั้น หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ละเมิดโดยขอยืมมือซัพพลายเออร์รายนั้นให้เป็นผู้ทำโดยตัวเองกลับตาทำไม่รู้ไม่เห็น

1. ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental responsibility)

ตัวอย่างเช่นวิธีกำจัดของเสียของซัพพลายเออร์ที่ขายเคมีภัณฑ์ให้แก่เรา เราต้องไม่ปล่อยลงแม่น้ำลำคลองโดยไม่ผ่านกระบวนการบำบัดให้ถูกต้องเสียก่อน นักจัดซื้อต้องให้ความสนใจแม้ว่าซัพพลายเออร์รายนั้นจะอยู่คนละประเทศกับเราก็ดาม

2. สิทธิมนุษยชน (Human rights) เราจะมีความสุขได้อย่างไรถึงแม้จะสามารถทำ Cost savings ได้โดยการสั่งซื้อหรือว่าจ้างจากโรงงานที่กดขี่แรงงาน ให้คนงานทำงานวันละ 16 ชั่วโมงโดยได้รับค่าแรงน้อยนิด ค่าแรงรวมกันตลอดปียังเหลือไม่พอซื้อรองเท้ากีฬาซื้อดั่งที่ตนเองทำ อีกทั้งการที่นายจ้างปล่อยปละละเลยไม่จัดสภาพการทำงานที่ปลอดภัยให้แก่ลูกจ้าง การคิดขวางการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งสหภาพแรงงาน เหล่านี้ก็อยู่ในข่ายการกระทำที่ขัดต่อปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

3. การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Equal opportunities) ซัพพลายเออร์ต้องปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชังในการว่าจ้างคนเข้ามาทำงาน ต้องไม่ปิดกั้น ต้องเปิดโอกาสให้อย่างเสมอภาค

4. ความหลากหลาย (Diversity and supplier diversity) หมายถึงต้องสร้างความหลากหลายในสถานทำงานเกี่ยวกับอายุ เพศ เชื้อชาติ การศึกษา สถานะภาพครอบครัว อีกทั้งมิให้เลือกติดต่อกับซัพพลายเออร์โดยสร้างข้อจำกัดในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น

5. บรรษัทภิบาล (Corporate governance) คือความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ ต้องไม่ตบแต่งบัญชี ไม่หนีภาษี เป็นต้น

6. ความยั่งยืน (Sustainability) ในการขายสินค้าหรือให้บริการของซัพพลายเออร์นั้น จะต้องเน้นการนำวัสดุมาใช้ซ้ำ (Re-usable) หรือการนำวัสดุมา Recycle หรือการกระทำใด ๆ ในอันที่จะส่งผลกระทบต่อธรรมชาติไว้ ตัวอย่างเช่น บางบริษัทร่อนน้ำฝนไว้ใช้ล้างรถแทนที่จะใช้น้ำประปา

7. ผลกระทบต่อชุมชน (Impact on society) แน่นนอนว่าโรงงานยุคเก่าเมื่อร้อยปีที่แล้วซึ่งใช้ถ่านหินในการให้พลังงาน จะปล่อยมลพิษออกสู่ชุมชนข้างเคียง ทำให้เสียสุขภาพและเกิดโรคภัยไข้เจ็บ แต่ประชาชนยุคนั้นก็ไม่มีปากเสียงหรืออำนาจเพียงพอที่จะต่อรองกับนายทุนได้ ปัจจุบันก็ยังมีบางธุรกิจที่สร้างมลภาวะให้แก่ชุมชนหลงเหลืออยู่ทั่วไป ซึ่งฝ่ายจัดซื้อจะต้องไม่ทำธุรกรรมกับบริษัทเหล่านี้

8. จริยธรรมและการค้าขายอย่างมีจรรยาบรรณ (Ethics and ethical trading) เรื่องนี้เป็นหลักพื้นฐานทั่วไปของผู้ที่ทำงานจัดซื้ออยู่แล้ว เป็นต้นว่า ต้องไม่มีความลำเอียงในการคัดเลือกซัพพลายเออร์ การกำหนดสเปคต้องไม่จงใจทำเพื่อประโยชน์ของซัพพลายเออร์บางราย ต้องไม่หลอกลวงซัพพลายเออร์ในจำนวนที่ต้องการจะซื้อในอนาคต

9. ความอุดมสมบูรณ์ของชีวภาพ (Biodiversity) หมายถึงการที่นักจัดซื้อจะต้องทำงานในเชิงรุกหรือเชิงป้องกัน เพื่อที่จะอนุรักษ์พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้โดยไม่สูญพันธุ์หรือลดน้อยถอยลง ดังนั้นการก่อสร้างทั้งบนบกและในทะเลจะต้องคำนึงถึงผลกระทบเหล่านี้ด้วย

10. การให้ความสนใจต่อชุมชน (Community involvement) หลายบริษัทให้การสงเคราะห์ต่อชุมชนรอบโรงงาน ทั้งในรูปช่วยงานกุศล ให้งบประมาณสนับสนุนการกีฬาหรือสร้างห้องสมุดให้ แต่ในยุคปัจจุบันที่บริษัททั้งหลายต่างมุ่งที่จะย้ายฐานการผลิตไปลงทุนในประเทศที่ต้นทุนต่ำ ย่อมจะเกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในเรื่องของการตกงาน และขาดการสนับสนุนที่เคยได้รับ

ข้อกำหนดของการประกอบธุรกิจอย่างมี CSR ทั้ง 10 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น ถือเป็น **การประกอบธุรกิจอย่างผู้ดี** ไม่รังแกสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งใน 9 ข้อแรกนั้นเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการทำธุรกิจ จึงจัดว่าเป็น **CSR-in-process** ส่วนข้อสุดท้ายนั้นเป็นการอาสาช่วยเหลือสังคมหรือการบริจาคหรือทำการกุศล ซึ่งอยู่นอกกระบวนการทางธุรกิจ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง ถือว่าเป็น **CSR-after-process**

โปรดระวังเอาไว้ด้วยนะครับว่า ต่อให้องค์กรของท่านดีเพียงใดในเรื่อง CSR แต่ถ้าท่านไม่สอดส่องกลั่นกรองให้ดีว่าคู่ค้าของท่านเป็นผู้ดีหรือผู้ร้าย และท่านยังคงติดต่อกับคู่ค้าที่เขายังคงติดต่อกับคู่ค้าที่เขาไม่ใยดีต่อ CSR ละก็

**เชื่อเถอะครับว่าองค์กรของท่านก็ต้องเจ็บตัววันใดวันหนึ่ง
ในไม่ช้าอย่างแน่นอนครับ**